

**Voordracht uitgesproken door Marjolijn van Heemstra
Paleissymposium 'De zoektocht naar buitenaards leven'
7 juni 2023 – Koninklijk Paleis Amsterdam**

Good evening, what a wonderful honour to stand here, thank you so much for the invitation and the introduction. For the past years I have been writing about space from a more philosophical and societal perspective and this question about life outside earth is in my believe the most interesting and important questions of all times. If it doesn't seem that way it is only because we are constantly overtaken by the hassle of everyday business. But this here touches upon our deepest fears and deepest longings.

Also, I believe this kind of research has become even more important in the light of the very fast developments in the commercialisation of space. More and more, space is seen as a commodity from which private companies can make money. This raises huge moral questions not only about ownership and profit but also the question how - once we commercialize it - we will relate to the universe that has always been a source of science, solace, wonder and spirituality.

This research reminds us of the non-commercial values of space and points at the intrinsic value it might have. And apart from fuelling our curiosity and wonder, this science can have meaningful impact on our mental health here on earth.

Because recent years have seen an explosion of feelings of 'alienation', especially among young people. Many earthlings do no longer feel or see the connection with the place they live in. They lack a sense of belonging, a way of relating to their environment. Research points out that these feelings of alienation are for a large part due to a worldview in which everything around us is seen as a commodity, as something for the use of humans, instead of something with intrinsic value. By reducing forests, rivers and non-human animals as resources, we take away the non-economic values they have, and make them no longer mean anything besides a product for consumption. This in turn reduces us to consumers of the world, no longer in conversation with our surroundings. A lonely way of living.

This kind of research presented here tonight reminds us of the non-commercial, perhaps intrinsic, values of space. It is an antidote.

Perhaps we could turn this into a slogan. Aliens against alienation.

One question that stuck in my mind after the presentations: What's in it for the alien? What will 'discovery' mean to him/her/it/them?

We can laugh about this but history proofs that whenever we mingle in eco-systems without caution, and without ethical responsibility the results are devastating. There is a big danger of repeating in space what we messed up on earth and might even mean our extinction in the future. Being curious, cautious, listening and recognizing are key elements for our survival, not as individuals but as the system that we are.

So, thinking about this research from the perspective of alien life should be an essential part of our quest beyond earth. And perhaps we should start with an introduction about who we are and what

we are looking for. If only to make us realise there are (at least) two sides to this story. Here's the introduction I suggest, in the form of a letter to Martian life.

Beste marsbewoner, het is zover we komen.
Het kan nog even duren maar dat is mensentijd,
niets vergeleken bij de logge jaren waarin jij langs je winters trekt.
Wees gewaarschuwd, waar nu satellieten landen lopen wij straks
vermagerd maar voorgoed je koude dag in.
Verwacht geen bijsluiters, wij zien onszelf als gouden standaard,
vergeten vaak hoe onbegrijpelijk we zijn.
Een briefje lijkt me op zijn plaats.
Om te beginnen het antwoord op de evidente vraag
met welk verlangen onze schepen naar de verte varen.
Het antwoord is tweeledig.
Zoeken én gevonden willen worden. Nieuwsgierig- en eenzaamheid,
beiden geworteld in dezelfde vervreemding.
Ergens daar - in die waanzinnige leegte - waren wij
voordat we vielen in een oceaan van tijd die ons vormde
van stip vol levensdrang naar dit diep ongemakkelijke wezen
dat beugels en veterschoenen draagt.
De officiële motivatie van ons komende bezoek (wetenschap, commercie) is niet de ware.
Een vreemde heimwee steekt als een graat in onze keel,
we willen ons verbonden weten met dat geheel
maar als we jou treffen, spant het erom of we herkennen wat ons bindt:
het krankzinnige mysterie van aanwezigheid in ruimte.
Het kan eeuwen duren voordat een mens een naaste herkent,
laat staan een verwant van vele jaren ver.
Daar kunnen talloze wezens hier op aarde van getuigen.

Een miljard jaar vooruit gespoeld ben jij ons wellicht voorbij, branden wij als een dorre Venus
aan jouw hemel, terwijl jouw nazaat bestudeert hoe we ooit op aarde leefden, dat zouden we
moeten overwegen voor we zeven, keren, drillen, boren en besmetten, maar toekomstdenken
is niet ons sterkste punt - we gluren nauwelijks de hoek van een etmaal om, we komen van
nabij de zon, onze levens zijn kort, we branden van verlangen.
Het is een dagelijkse worsteling onszelf aan te kijken, laat staan ons af te vragen hoe je te
gedragen ten aanzien van een verre mogelijkheid?
Van leven dat ooit. Van een *misschien* dat zich over miljoenen jaren uitstrekt?

Je moet begrijpen, wij zijn gevormd in geocentrisch denken.
Onze bijbels, mythes staan er bol van: het idee van uitverkorenheid.
Wij, wij alleen zijn de kinderen van de zon.
Wij alleen kijken terug naar God. Kroon op de schepping, bewakers van sterren.
En dan is daar plotseling een kudde mars-microben, gefriemel op Venus, wie-weet-wezens in
buitenaardse oceanen, ons verpletterend met het feit dat wij een willekeurig treffen zijn van
het juiste materiaal, dat zoiets overal gebeurt met wisselend succes.
Geen kinderen van moeder aarde; zwervers van een zonnestelsel. Net als jij.

En wie weet wat en waar nog meer?

Bestaat er taal voor de verpletterende mogelijkheid dat er op dit moment een ons onbekende beschaving door een telescoop kijkt, de aarde in vizier krijgt en denkt: daar, daar misschien. Wij een lichtstip aan de hemel van een ander. Die totale kanteling van perspectief.

Kun je denken voorbij jezelf? Daar staat of valt de moraal van onze ruimtevaarders. Een lastige vraag en eerlijk, ik heb weinig hoop voor onze soort. Kijk naar mij, ik schrijf 'jij' aan een mars-microbe.

Ik schrijf jij en denk als vanzelf aan iets wat lijkt op mij terwijl niemand weet tot wat 'jij' mogelijk ooit uitgroeit, wat je voorstaat of betekent buiten mijn begrip - misschien een collectief bewegen, een groots gezamenlijks gebeuren in een twaalfde dimensie.

Hoe herkennen we buitenaards leven? vroeg ik eens aan een expert. Haar antwoord was: waarschijnlijk herkennen we het niet. Wat al te vreemd is nemen we niet waar, er is geen referentiekader om het te plaatsen. Maar je kunt het leren, zei ze. Het vreemde stap voor stap vertrouwd maken, en het vertrouwde vreemd. Naar deze wereld kijken zoals een alien zou doen. Je bij alles afvragen: waarom in godsnaam? Waarom dit? Waarom zo? Wat je kent ont-kennen. En ik dacht bij haar woorden aan al die wezens, in onze nabijheid onbegrepen. De wilde vissen op ons bord, de wijsheid van wortelstelsels, de trage taal van mineralen die wij niet anders verstaan dan als grondstof voor vernietigende groei. Waarom dit? Waarom zo? Aan het landschap waarvan we de taal niet meer spreken, ons gesprek met de wereld is een lange monoloog. Wat betekent dat straks voor jouw rode vlaktes, je blauwe zonsondergang, voor de hoogste vulkaan die cirkelt rond de zon? Er schuilt hoop in het feit dat een groepje soortgenoten zich bezighoudt met het vinden van jouw vorm. Spiegelogen richt op het begin van de tijd. Luistert, kijkt naar de kleinste levenstekens.

Er is nog veel te bespreken. De kwestie besmetting; wie wordt er ziek van wie? Interplanetaire solidariteit. De kwestie winst. Autonomie. Maar geloof het of niet, ik sta in een paleis, een typisch aardse aangelegenheid, iets met kronen en gezag, een wereld ver van Mars, en mijn spreektijd loopt ten einde.

Terwijl hier onze systemen imploderen denken we nog altijd de verte in. Als een stel verloren kinderen. Het wordt tijd dat iemand ons vindt.

En dan het liefst de heptapods uit de film Arrival, mijn favoriete aliens. Niks dan poot, spinnig lijf, en de wonderschone missie ons hun taal te leren. Woorden waarin alles tegelijkertijd gebeurt. Wie hun taal leert heeft een enkele klank voor was en is en zal. Spreekt 'mens' uit als een keten; zoog- en zeedier, wier en alg in één,

van de eerste pulserende cel via vinnen en hoorns naar de laatste explosie.
Maar voordat ze ons de woorden leren, verklaart de wereld hen de oorlog.
Doodsbang voor hun anders-zijn.
Dit is niet zomaar een film, het is een parabel. Dit zijn wij.
Roofvissen die het strand op schoven. Ontheemd dus boos.
Maar ons hart is wijd en rood als een watermeloen.

Hou je vast. En hartelijke groet.